

Извјештај о информативној кампањи о упису Рома у матичне књиге рођених

септембар 2005. године

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини

Фра Анђела Звиздовића 1

71000 Сарајево, Босна и Херцеговина

Тел: +387 33 752-317/Факс: +387 33 238-224

Е-mail: info.ba@osce.org

1. Контекст

Одјељење за људска права је, као дио активности Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини које су усмјерене на побољшање ситуације у погледу људских права једне од најугроженијих националних мањина у Босни и Херцеговини (Рома), реализовало пројекат, односно информативну кампању, у свим општинама у којима је утврђено да Роми имају проблема са пријављивањем у матичне књиге рођених.

Циљ овог извјештаја је да се подигне ниво свијести свих релевантних актера о проблему непостојања идентификационих докумената код ромске дјеце. Предвиђено је да овај извјештај буде прослијеђен представницима ромских заједница, државним институцијама, невладиним организацијама, болницама, међународним организацијама и свим другим актерима који би могли да буду укључени у смањивање броја непријављене дјеце и помагање боље интеграције Рома у босанскохерцеговачко друштво и све његове сегменте.

1.1 Основне информације

Пријављивање у матичне књиге рођених је поступак који служи за прикупљање података и вођење евиденције о животни важним догађајима у животу сваке особе, као што су рођење, брак и смрт. Лица у Босни и Херцеговини без родног листа, нису у могућности да реализују своја права, као што је право на образовање и здравствену заштиту, или да учествују у друштвеном животу.

Ромска невладина организација “Kate Acha” је, 2003. године, уз помоћ ОЕБС-овог Одјељења за људска права, реализовала пилот пројекат за упис у матичне књиге рођених, који се састојао од информативне кампање; састанака са представницима општинских органа власти; прикупљања докумената од родитеља или савјетовања родитеља како да дођу до докумената; те од помоћи Ромима при самом пријављивању у матичне књиге рођених.

У току овога пилот пројекта утврђено је да родитељи ромске националности не пријављују своју дјецу из следећих разлога:

- незнања припадника ромске националности да постоји закон који обавезује све грађане да пријаве новорођену дјецу;
- сложености поступка за пријављивање дјеце након што истекне законом прописани рок од 15 дана од дана рођења дјетета, укључујући обавезу родитеља да поднесу пратеће документе или пронађу и обезбиједи свједоке који ће потврдити идентитет њиховог дјетета;
- трошкова у вези са накнадним пријављивањем, превозом и другим издацима;
- болнице неће да издају документ којим потврђују да је дијете рођено, јер многе мајке новорођене дјеце ромске националности немају здравствено осигурање, нити имају новаца да плате болничке трошкове;
- проблема родитеља дјеце која су рођена у иностранству да прибаве документе из држава у којима су дјеца рођена;
- за дјецу која су рођена у току и након рата проблем представља престанак функционисања матичних уреда и расељавање ромских породица из њихових предратних домова.

На основу информација које су прикупљене у току реализације пилот пројекта, Одјељење за људска права је 2004. године припремило информативну кампању о упису Рома у матичне књиге рођених, која је реализована у цијелој држави, у свим општинама у којима Роми живе и у

којима изгледа има проблема са пријављивањем дјецe. Кампања је припремана у току јула и августа, а проведена је у септембру 2004. године. ОЕБС-ово Одјелјење за људска права је, у склопу даљњих активности, посјетило општинске матичне уреде како би провјерило какви су били резултати кампање.

1.2 Обавезе државе у вези са поштовањем људских права

Упркос обавези држава да свако дијете буде уписано у матичну књигу рођених по рођењу, многе државе не признају то као један од приоритета. Ограничено схватање уписа у матичне књиге рођених значи да су органи власти често веома пасивни у вези с овим питањем и не обраћају довољно пажње на његово промовисање у својим државама. БиХ је једна од оних држава које заузимају пасиван став у приступу том питању. Колико је Мисија упозната, није било случајева у којима је одбијен упис неког ромског дјетета у матичну књигу рођених. Проблем је више у чињеници да органи власти БиХ немају активан приступ у циљу рјешавања овог проблема.

У погледу обавезе држава да дјецу упишу у матичне књиге рођених, Босна и Херцеговина је ратификовала УН-ову Конвенцију о правима дјетета, која у члану 7 прописује:

“1. Дијете се пријављује одмах након рођења и од рођења има право на име, право на држављанство и, ако је могуће, право да зна ко су му родитељи, те право на њихову бригу.

2. Државе чланице омогућавају остваривање ових права у складу са националним законима и својим обавезама, те у складу с одговарајућим међународним инструментима из ове области, посебно у случајевима у којима би дијете иначе било апатрид.“

Босна и Херцеговина такође је ратификовала или наслиједила друге међународне инструменте из области људских права који прописују обавезе органа власти који су надлежни за упис у матичне књиге рођених ромске дјецe и припадника ромске националности уопште. На примјер, члан 24 Међународног пакта о грађанским и политичким правима прописује да “{с}вако дијете има право на држављанство“.

У погледу рјешавања питања лица без држављанства, БиХ је обавезна да у складу са чланом 32 Конвенције у вези са статусом лица без држављанства “колико год је могуће омогући {...} натурализацију лица без држављанства. Оне су посебно обавезне да учине сваки напор да убрзају поступак натурализације и да колико је могуће смање промене и трошкове тог поступка.“

БиХ је такође обавезна спречавати да лица остају без држављанства губитком држављанства због промјена у њиховом личном статусу, у складу са Конвенцијом о смањењу броја лица без држављанства. Члан 8 ове Конвенције прописује да “{д}ржава потписница не смије неком лицу да одузме држављанство ако би тим чином то лице постало апатрид.“ Осим тога, члан 9 ове Конвенције прописује да “Држава не може ниједном лицу, нити групи лица, да одузме право на држављанство на расним, етничким, вјерским или политичким основама.“

1.3 Сврха и циљеви кампање

Главна активност у току ове информативне кампање о упису Рома у матичне књиге рођених била је да се ромским заједницама дају информације о важности пријављивања новорођене дјете, те да им појасни који поступак при томе морају да поштују и да подсјети државне службенике на њихову обавезу да дају податке о рођењу сваког дјетета, те да упишу рођење сваког дјетета у БиХ. Резултат кампање је повећан ниво свијести становништва о упису у матичне књиге, а главни циљ је био да повећа број ромске дјеце која су уписана у матичне књиге, с циљем да се омогући бољи приступ правима.

1.4 Циљна група

Информативна кампања о упису Рома у матичне књиге рођених је била усмјерена на лица која имају непосредан интерес да буду уписана, лица која би могла да дођу у контакт са Ромима у току процеса уписа у матичне књиге и лица која имају одређене законом прописане обавезе у вези с уписом у матичне књиге рођених.

1.5 Метод рада

Информативну кампању о упису Рома у матичне књиге рођених припремило је и њену реализацију координирао Одјељење за људска права Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини. Лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а и ромски активисти из ромских заједница прво су утврдили која су то ромска насеља у којима је упис дјеце у матичне књиге рођених проблематичан, а онда су и реализовали кампању. Кампања је проведена у септембру 2004. године и обухватила је 29 општина у којима се налазе 92 ромска насеља.¹

Центри за правну помоћ домаће невладине организације “Ваша права” имали су кључну улогу у овој кампањи. Бројеви телефона, адресе и имена лица за контакт налазили су се на материјалима за информативну кампању, тако да су Роми могли да траже додатну помоћ и информације у вези са процесом уписа у матичне књиге рођених, посебно у изузетно сложеним случајевима. У неким подручјима неваљина организација “Ваша права” је у току кампање слала своје мобилне тимове да посјете ромска насеља и пруже додатну помоћ становницима.²

2. Активности у току кампање

- У Главној канцеларији ОЕБС-а одржан је информативни састанак у току којег су сва лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а обавијештена о кампањи, а дате су им и јасне инструкције о томе како ће је проводити.

¹ Сви сак општи на и ромски х насеља која су била обухваћена кампањом налази се у Првом додатку, на крају овог и звјештаја.

² На примјер, у Шамцу (подручје које покрива Теренска канцеларија ОЕБС-а Орашје) су се представници ОЕБС-а договорили с организацијом “Ваша права” да ће правници ове организације посјетити појединачно Роме који ма је потребна помоћ при упису у матичну књигу рођених. ОЕБС је правнику дао списак лица која су тврдили да треба да буду уписана. Други примјер је са територије Мостара, гдје су тимови организације “Ваша права” били присутни у току информативних састанака између лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а и ромских активиста. Овом приликом је постигнут договор о будућој сарадњи организације “Ваша права” и представника Рома. Организација “Ваша права” обавезала се да ће Ромима пружити сву потребну правну помоћ у вези с уписом у матичне књиге рођених.

- Особље теренских канцеларија невладине организације “Ваша права” обавијештено је о кампањи, и договорено је да ће Ромима пружити додатну правну помоћ.
- Осмишљени су и одштампани плакати и леци, и послани на терен. Информативни материјал је садржавао основне податке о упису у матичне књиге рођених и податке за контакт информације теренских канцеларија организације “Ваша права”.
- Лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а ангажовала су ромске активисте из насеља која су била обухваћена кампањом и објаснила им шта ће радити током кампање у ромским насељима.
- Прије кампање, лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а су, заједно са ромским активистима, посјетила насеља и процијенила ситуацију у вези с уписом у матичне књиге.
- Лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а одржала су састанке с особљем из општинских матичних уреда, како би их обавијестила о кампањи.
- Ромски активисти су подијелили плакате и летке.
- Сама кампања проведена је на два начина:
 - Организоване су “јавне трибине” у ромским насељима у којима је непријављивање у матичне књиге имало утицаја на велики број људи. Захваљујући томе што су многи Роми били заинтересовани за кампању, ромски активисти организовали су јавне трибине на којима је Ромима објашњавана сврха кампање, поступак уписа, законом прописана обавеза да дијете по рођењу буде пријављено и даване друге корисне информације. Они су, такође, обавијештени да су службеници организације “Ваша права” спремни да им пруже додатну помоћ по овом питању.
 - Неки од ромских активиста посјетили су појединачно ромске породице и обавијестили их о упису у матичне књиге рођених, објаснили им поступак уписа и помогли родитељима да добију документе потребне за упис дјете. Такође су обавијештени о учешћу организације “Ваша права”. Разлог за појединачне посјете био је тај што у неким насељима није било много непријављене дјете и због тога је одлучено да се ромски активисти ангажују на ефикаснији начин, тако што ће своје напоре концентрисати на помогање појединачним породицама при прикупљању докумената потребних за упис дјете у матичне књиге рођених.
 - Регионални центри ОЕБС-а издали су саопштења за штампу и представници многих радио и ТВ кућа обишли су ромска насеља, како би добили још информација о кампањи. Ову кампању константно су пратили локални медији.

3. Резултати кампање

Било је сувише рано одмах након кампање оцијенити њене резултате у погледу броја дјете која су уписана у матичне књиге рођених, јер ће у многим случајевима ово бити дуг процес због правне комплексности. Зато је договорено да ће то бити накнадна активност. Међутим, у овој кампањи постигнут је одређени број других важних резултата:

- Становништво ромске националности опширно је информисано о правима и обавезама у вези са питањем уписа у матичне књиге рођених. Нагласак је стављен на користи које из њега произилазе. Према извјештајима лица за

контакт у ОЕБС-у, повећан је ниво свијести Рома о важности уписа у матичне књиге: они сада схватају да је упис у матичне књиге рођених користан за њихову дјецу због могућности да се убудуће школују, остваре право на здравствену заштиту и друге бенефиције из области социјалне заштите.

- Успостављени су контакти између становништва ромске националности и општинских матичних уреда, што ће Ромима помоћи да у будућности лакше завршавају упис у матичне књиге.
- Успостављени су контакти између становништва ромске националности и домаћих центара за правну помоћ и, као резултат тога, Роми ће моћи да траже додатну правну помоћ, ако им убудуће буде потребна.
- У неким крајевима Роми су ослобођени плаћања таксе за накнадну пријаву дјете.
- Подигнут је ниво свијести о постојању проблема, захваљујући кампањи путем медија и ромских активиста.
- Сви ромски активисти који су били укључени у кампању показали су висок ново заинтересованости и обавили су свој посао на професионалан начин. Сарадња између ОЕБС-а и становништва ромске националности појачана је у току кампање и утврђено је са којим ромским активистима је могуће убудуће сарађивати.

Информативна кампања о упису Рома у матичне књиге рођених планирана је тако да се поклапа са почетком школске године, како би се што већи број дјете уписао у школу. Према извјештајима са терена, вјероватније је да ће родитељи ромске националности озбиљније схватити упис дјете у матичне књиге ако имају непосредну корист од њега, што се може видјети ако одмах након уписа дјете у матичне књиге дјеца почну да похађају школу.

Као резултат даљњег дјеловања, лица за контакт из теренских канцеларија ОЕБС-а су крајем јануара прикупила сљедеће податке о томе колико је Рома од почетка кампање уписано у матичне књиге рођених:

Зона одговорности коју покрива Регионални центар ОЕБС-а Бања Лука:

Број идентификованих лица без родног листа: 37

Од ових 37 лица, број оних који су добили родни лист: 14

Зона одговорности коју покрива Регионални центар ОЕБС-а Мостар:

Број идентификованих лица без родног листа: 11

Од ових 11 лица, број оних који су добили родни лист: 0

Зона одговорности коју покрива Регионални центар ОЕБС-а Сарајево:

Број идентификованих лица без родног листа: 12

Од ових 12 лица, број оних који су добили родни лист: 10

Зона одговорности коју покрива Регионални центар ОЕБС-а Тузла:

Број идентификованих лица без родног листа: 422

Од ова 422 лица, број оних који су добили родни лист: 126

Укупан број лица која су од почетка кампање до краја јануара добила родни лист: 218.

Примједба: Ове цифре не морају да одражавају обим у коме је проблем у вези с уписом у матичне књиге рођених присутан, нити ефикасност кампање у различитим подручјима. Оне једноставно показују резултате кампање у погледу броја уписаних Рома. Број Рома који су уписани у матичне књиге рођених у различитим дијеловима

земље зависи од различитих фактора: у неким подручјима број становника ромске националности већи је него у другима; у неким дијеловима земље проблем уписа у матичне књиге рођених није тако изражен као у другима, итд.

4. Даљње дјеловање, односно наставак рада

Службеник за питања Рома у Главној канцеларији ОЕБС-а је у октобру 2004. године организовао састанак са службеницима који су у раду на информативној кампањи о упису Рома у матичне књиге рођених били одређени да буду лица за контакт. На овом састанку службеници са терена представили су активности, запажања и резултате кампање. На основу тих информација особља са терена сачињен је списак даљњих активности које треба урадити на терену и те активности особље на терену је обавило у наредним мјесецима.

Пошто је то веома тешко постићи само путем кампање, сврха наставка рада била је да се обезбједи да, кроз повећани ниво свијести свих укључених актера, упис Рома у матичне књиге рођених постане уобичајнији и ефикаснији у будућности.

Списак даљњег дјеловања у погледу уписа Рома у матичне књиге рођених, које су предузели службеници Одјелења за људска права на терену

1. Оцјена кампање након њеног завршетка. Лица за контакт у ОЕБС-у која су била укључена у кампању извршила су оцјену резултата кампање. То је урађено на састанцима са представницима матичних уреда, како би се установило колико Рома је уписано у периоду од септембра 2004. године до јануара 2005. године.
2. Ослобађање од таксе. Неки од ромских активиста који су учествовали у кампањи успјели су издејствовати да појединци буду ослобођени плаћања таксе општинама за накнадни упис. Лица за контакт у ОЕБС-у о овоме су обавијестила ромске активисте из своје зоне одговорности, како би и они покушали да ураде исто за грађане који би тек требало да буду уписани.³ Треба примети да је ослобађање од плаћања такси било могуће само код такси које се плаћају општинама, али не и код такси које наплаћују надлежни полицијски органи.
3. Састанци са представницима локалне полиције. Лица за контакт одржала су састанке и са представницима локалне полиције како би их обавијестила о иницијативи за подизање нивоа свијести становника ромске националности о важности уписа у матичне књиге рођених. Циљ ових састанака био је да локална полиција буде обавијештена о кампањи, јер се могло десити да више грађана него што је уобичајено почне у исто вријеме да долази и подноси захтјеве за накнадни упис у матичне књиге рођених.⁴
4. Састанци са представницима болница: законске обавезе. Лица за контакт у ОЕБС-у одржаће састанке са представницима болница. У складу са Законом о матичним књигама (за Републику Српску: Службени гласник бр. 18/99; за Федерацију БиХ: Службене новине РБиХ бр. 20/92), здравствене установе обавезне су да списак дјете која су у њима рођена доставе матичним уредима у прописаном року. На састанцима ће лица за контакт у ОЕБС-у скренути пажњу директорима болница на ово питање, подсјетити их на њихове законске обавезе

³ Правно гледано, не постоје одредбе које прописују ослобађање од плаћања таксе за накнадни упис. Само добром сарадњом и добром вољом општинских органа постигнуто је то да су неки Роми ослобођени од плаћања таксе за накнадни упис.

⁴ Укључи вање локалне полиције је процесом накнадног уписа, за разлику од уписа извршеног у законом прописаном року, када грађани нису обавезани само да оде у општински матични уред.

и подстаћи их да успоставе систем за слање података о дјечи која су рођена у њиховим установама надлежним општинским матичним уредима у законом прописаном року.

5. Састанци са представницима центара за социјални рад. У току кампање утврђено је да постоје ситуације када родитељи или старатељи дјече ромске националности нису заинтересовани да дјеца буду уписана у матичне књиге рођених. У току кампање обично се наилазило на случајеве да се о дјечи, уопштено, не води рачуна, тако да је питање уписа у матичне књиге рођених само један од проблема. Препоручује се да центри за социјални рад, када раде с овом категоријом дјече, такође имају на уму и проблем њиховог уписа у матичне књиге рођених. Договорено је да лица за контакт у ОЕБС-у закажу састанке с особљем надлежних центара за социјални рад и да их обавијесте о овој кампањи и овом конкретном проблему. Лица за контакт у ОЕБС-у неће указивати ни наводити конкретна имена до којих су дошли у току кампање.
6. “Ваша права”. Уопште, сарадња између лица за контакт у ОЕБС-у и особља теренских канцеларија организације “Ваша права” била је добра. Међутим, у неким подручјима теренске канцеларије су биле активније него у другим. У неким подручјима мобилни тимови организације “Ваша права” преузели су на себе обавезу да посјете ромска насеља и пруже правну помоћ појединцима у поступку уписа у матичне књиге рођених. Због тога је одлучено да остала лица за контакт у ОЕБС-у ступе у контакт с особљем теренских канцеларија организације “Ваша права” из њихове зоне одговорности и обавијесте их о позитивним искуствима из других подручја и покушају да постигну исто.

Даљњи рад

Након што лица за контакт у ОЕБС-у окончају своје активности на терену наведене у претходном тексту, службеник за питања Рома посјетиће регионалне центре ОЕБС-а како би утврдио која је улога ОЕБС-а у даљњем побољшању уписа дјече ромске националности у матичне књиге рођених у будућности, на регионалном нивоу. Ово је потребно због чињенице да рад на питању уписа дјече ромске националности у матичне књиге рођених варира по регионалним центрима, зависно од броја ромских заједница које у њима постоје. Ово је такође потребно и због чињенице да ОЕБС није у могућности да се укључи у све активности на побољшању ситуације у погледу уписа дјече ромске националности у матичне књиге рођених.

5. Опште препоруке и закључци

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини је, у сарадњи са ромским активистима на терену, успјешно завршила ову кампању. Међутим, питање уписа дјече ромске националности у матичне књиге рођених у БиХ није ријешено овом кампањом. Важно је да становништво ромске националности у БиХ схвати зашто је упис у матичне књиге рођених од кључне важности за уживање права и приступ јавним службама за сва лица, без дискриминације по било ком основу. Осим тога, питање уписа дјече ромске националности у матичне књиге рођених питање је које захтијева посебну пажњу од стране свих државних службеника који су укључени у овај процес, и потребно је да домаће организације, и грађанско друштво уопште, подрже ове активности домаћих органа власти својом стручном анализом.

5.1 Препоруке за различите актере

1. Јавне установе

Обезбиједити све потребне предуслове за упис у матичне књиге рођених, имајући на уму специфичне околности проблема зашто Роми не пријављују рођење дјецe у матичне уредe. Сарадња између здравствених установа и општинских матичних уредa треба да буде појачана, подизање нивоа свијести Рома о овом питању треба стално вршити, и ово питање треба даље пажљиво пратити на општинском нивоу. У складу са Законом о матичним књигама (за Републику Српску: Службени гласник бр. 18/99; за Федерацију БиХ: Службене новине РБиХ бр. 20/92), здравствене установе су обавезне да списак дјецe која су у њима рођена доставе матичним уредима у прописаном року.

У току цијелог процеса треба узети у обзир осјетљивост овог питања, јер Роми често не знају да постоји рок за пријављивање рођења дјетета, а када пропусте тај рок, не желе да пријаве дијете јер се плаше додатних обавеза, као што је плаћање додатних такси или могућих казни што нису испоштовали закон. Због тога приступ треба да буде усмјерен на користи које дјецa имају ако их родитељи пријаве, умјесто на наглашавање посљедица које ће сносити ако не испуне законске обавезе.

2. Представници ромских заједница

У току кампање запажено је да велики број Рома не пријављују своју дјецу због тога што немају информације о том поступку. Иако терет информисања појединаца о правима и службама државе морају да сnose органи власти, одређени степен одговорности за тако мали број пријављене дјецe сnose и сами Роми. Представници ромских заједница морају да покажу више иницијативе у промовисању уписа дјецe из својих насеља у матичне књиге рођених кроз информисање родитеља о важности тог чина и давањем савјета појединцима како да прођу кроз све етапе тог поступка. Активан рад и стална укљученост представника Рома у појединим заједницама биће од кључне важности за побољшање ситуације у будућности. Ово посебно треба да се уради зато што упис у матичне књиге рођених представља незаобилазан начин на који ће Роми искористити постојеће облике социјалне заштите и више се укључити у јавни живот и друштво уопште.

3. Невладине организације

Све невладине организације (ромске и оне које нису ромске, домаће и стране) подстичу се да помажу грађанима ромске националности у процесу уписа у матичне књиге рођених. Домаће ромске невладине организације и борци за права Рома требало би да се концентришу посебно на помоћ грађанима ромске националности за практично превазилажење препрека које онемогућавају упис у матичне књиге рођених, док би друге невладине организације требало да издвоје редства за помоћ ромским организацијама у њиховом оспособљавању. Овај препоручени приступ претпоставља даље подизање нивоа свијести Рома о важности уписа у матичне књиге, уз давање информација о поступку пријављивања дјецe, заједно са пружањем помоћи у појединачним случајевима при прибављању докумената потребних за упис у матичне књиге рођених.

4. Међународне организације

Међународне и друге организације које раде у БиХ требало би да подрже или помогну даљу разраду иницијативе ромских и осталих невладиних организација за промовисање уписа у матичне књиге рођених и већу грађанску одговорност и интеграцију. Међународне организације нарочито могу да помогну невладиним организацијама да пронађу и осигурају средства за финансирање пројеката у вези с уписом у матичне књиге рођених. Сви учесници би требало да оспособљавање ромских невладиних организација узму као веома важну компоненту пројеката у које су укључене ромске невладине организације.

Међународне организације би, такође, требало да имају улогу у подстицању јавних институција да позитивно дјелују у складу са законима и, што је још важније, међународним стандардима из области људских права које је БиХ обавезна да примјењује. Међународне организације би требало више да се ангажују у помагању избјеглицама при њиховом упису у матичне књиге рођених, пошто су законски прописи за избјеглице другачији. Ово се посебно односи на категорију дјеце која су рођена у иностранству чији родитељи нису држављани БиХ, а која се помињу у даљем тексту.

5.2 Специфична питања која треба узети у обзир приликом бављења питањем уписа ромске дјеце у матичне књиге рођених у будућности

Дјеца рођена код куће

Једно од питања које је покренуто у појединачним разговорима на терену са лицима за контакт у ОЕБС-у било је питање шта радити са дјецом која су рођена код куће. У тачки 4 у претходном тексту (законске обавезе здравствених установа) ријешено је само питање дјеце која се рађају у болницама, али није јасно како рјешавати случајеве када су дјеца рођена код куће и када нема никакве стратегије ни иницијативе ни од једне установе (на примјер, центара за социјални рад, општина, здравствених установа, итд.) да се упишу и та дјеца. Према запажањима уоченим током кампање, знатан број ромске дјеце рађа се код куће. Ово питање остављено је да се о њему још разговара и требало би да га узму у обзир сви актери у процесу уписа дјеце ромске националности у матичне књиге рођених. Држава треба да нађе трајно рјешење за овај проблем.

Савјет министара БиХ је, 21. јула 2005. године, усвојио Стратегију Босне и Херцеговине за рјешавање питања Рома, а њен циљ је да обухвати специфичне потребе ромске популације на један организованији начин. Једно од питања које је обухватила ова Стратегија је и упис у матичне књиге рођених и лични документи. Добре стране овог документа су што он изричито наглашава не само да у животу Рома постоје проблеми, него такође и да је потребан интензиван рад и посвећеност органа власти на свим нивоима како би ријешили ове системске проблеме. Међутим, иако је међународна заједница иницијативу за усвајање Стратегије на државном нивоу признала као први позитивни корак према рјешењу проблема с којима се Роми суочавају, озбиљно су критиковани структура овог документа и недостатак конкретних активности и носилаца активности, односно одговорних за његову реализацију, као и недостатак планираног буџета. Министарство за људска права и избјеглице усагласило се да, као сљедећи корак у раду, користи ову Стратегију као полазну тачку за каснију израду и усвајање планова рада по различитим темама из Стратегије и то тако што ће их конкретизовати и поједноставити како би могли да буду реализовани.

Као закључак се намеће чињеница да у овом документу није довољно разрађена стратегија како да се ријеша проблем неуписивања ромске дјеце у матичне књиге рођених и због тога органи власти морају у будућности да уложе више напора како би превазишли овај проблем.

Дјеца рођена у иностранству

Очито је да дјеца која су рођена у иностранству не потпадају под општи поступак којим се бавила ова кампања, али то не умањује хитност рјешавања њихових проблема. Поступак за ову дјецу је другачији: сви актери који одлуче да се баве уписом дјеце ромске националности у матичне књиге рођених у будућности требало би да поступак за упис ове дјеце даље испитају и да га у свом раду узму у обзир. Треба успоставити механизам за оне који су у послеријатном периоду присилно враћени у БиХ из

иностранства. Требало би омогућити да дио поступка враћања држављана БиХ у земљу на добровољној основи буде добијање свих личних документа. Такође, органи власти држава из којих се Роми присилно враћају у БиХ требало би да покажу више иницијативе у разумијевању практичних ограничења за припаднике ромске националности који су рођени у иностранству, а онда враћени у БиХ. Овим лицима потребна је помоћ како би добили потребне документе у држави у којој бораве, а који су им потребни за упис у матичне књиге рођених прије повратка у БиХ.

Дјеца рођена у БиХ чији родитељи нису држављани БиХ

Ово је веома важна напомена за све актере који се у даљем раду буду бавили уписом дјеце ромске националности у матичне књиге рођених у будућности. У току кампање утврђено је да има много дјеце чији родитељи нису држављани БиХ, од којих неки потичу са Косова. Накнадни упис у овим случајевима изузетно је сложен и захтева посебну помоћ, и дјечи и родитељима подједнако, када је буду тражили и када буду рјешавали овај проблем. У току кампање ОЕБС се није бавио случајевима дјеце која припадају овој категорији, али препоручује да ова лица добију приоритет у активностима у блиској будућности.

Јачање ромских невладиних организација

Лица за контакт у ОЕБС-у утврдила су да постоји потреба да се за ромске невладине организације организује обука о оном што је основно у вези са невладиним сектором, као што је: како припремати приједлог пројекта, како лобирати за добијање средстава, итд. Међународне организације и донатори требало би да истраже могућности да такву обуку укључе у своје пројекте, као њихов саставни дио.

Додатак 1:**Списак општина и ромских насеља која су била укључена у кампању**

	РОМСКО НАСЕЉЕ	ОПШТИНА	ТЕРЕНСКА КАНЦЕЛАРИЈА ОЕБС-а
1.	Караула	Травник	ТК Травник
2.	Турбе	Травник	ТК Травник
3.	Бешлије	Травник	ТК Травник
4.	Очице	Витез	ТК Травник
5.	Крушчица	Витез	ТК Травник
6.	Храстови	Кисељак	ТК Травник
7.	Свињарево	Кисељак	ТК Травник
8.	Купрешани	Јајце	ТК Бугојно
9.	Бућа Поток	Нови Град	ТК Сарајево
10.	Анекс	Нови Град	ТК Сарајево
11.	Стари Илијаш	Илијаш	ТК Сарајево
12.	Бутмир	Илиџа	ТК Сарајево
13.	Рупин До	Завидовићи	ТК Зеница
14.	Драговачки пут	Завидовићи	ТК Зеница
15.	Жељезничка станица	Завидовићи	ТК Зеница
16.	Центар Града	Завидовићи	ТК Зеница
17.	Грачаница	Зеница	ТК Зеница
18.	Луково Поље	Зеница	ТК Зеница
19.	Каменолом	Зеница	ТК Зеница
20.	Канал	Зеница	ТК Зеница
21.	Банлози	Зеница	ТК Зеница
22.	Травничка улица	Зеница	ТК Зеница
23.	Радаково	Зеница	ТК Зеница
24.	Блатуша	Зеница	ТК Зеница
25.	Црквице	Зеница	ТК Зеница
26.	Бабина Ријека	Зеница	ТК Зеница
27.	Центар Града	Зеница	ТК Зеница
28.	Варда	Какањ	ТК Зеница
29.	Повезице	Какањ	ТК Зеница
30.	Жељезничка станица	Какањ	ТК Зеница
31.	Центар Града	Какањ	ТК Зеница
32.	Криж	Високо	ТК Зеница
33.	Љутовик	Високо	ТК Зеница
34.	Грачаница	Високо	ТК Зеница
35.	Перутац	Високо	ТК Зеница
36.	Моштре	Високо	ТК Зеница
37.	Мухсиновићи	Високо	ТК Зеница

	РОМСКО НАСЕЉЕ	ОПШТИНА	ТЕРЕНСКА КАНЦЕЛАРИЈА ОЕБС-а
38.	Центар Града	Високо	ТК Зеница
39.	Олановица	Калесија	ТК Зворник
40.	Старо Село	Калесија	ТК Зворник
41.	Циљуге I	Живинице	ТК Тузла
42.	Циљуге II	Живинце	ТК Тузла
43.	Сјевер I	Живинице	ТК Тузла
44.	Сјевер II	Живинице	ТК Тузла
45.	Бисинска ул./Баре	Живинице	ТК Тузла
46.	Неврнца	Живинице	ТК Тузла
47.	Оскова	Бановићи	ТК Тузла
48.	Чубрић	Бановићи	ТК Тузла
49.	Весели бријег	Бановићи	ТК Тузла
50.	Скаховица	Грачаница	ТК Тузла
51.	Доња Ораховица	Грачаница	ТК Тузла
52.	Грабовица	Грачаница	ТК Тузла
53.	Рсљево	Грачаница	ТК Тузла
54.	Кисељак	Тузла	ТК Тузла
55.	Црвене Њиве	Тузла	ТК Тузла
56.	Кројчица	Тузла	ТК Тузла
57.	Мошник	Тузла	ТК Тузла
58.	Мошнички Поток	Тузла	ТК Тузла
59.	Миладије	Тузла	ТК Тузла
60.	Сватовац	Лукавац	ТК Тузла
61.	Лукавац Мјесто	Лукавац	ТК Тузла
62.	Куљено	Лукавац	ТК Тузла
63.	Чопор	Бијељина	ТК Бијељина
64.	Рупаче	Бијељина	ТК Бијељина
65.	Wild west	Бијељина	ТК Бијељина
66.	Модрички Луг	Вуковсавље	ТК Орашје
67.	Џахметовача	Модрича	ТК Орашје
68.	Стражевац	Модрича	ТК Орашје
69.	Војводе Путника	Модрича	ТК Орашје
70.	Поток Махала	Модрича	ТК Орашје
71.	Пожарике	Градачац	ТК Орашје
72.	Беговина	Градачац	ТК Орашје
73.	Кралупе	Коњиц	ТК Мостар
74.	Острожац	Коњиц	ТК Мостар
75.	Бокуља	Јабланица	ТК Мостар
76.	Шљункара	Јабланица	ТК Мостар
77.	Карасебес	Мостар	ТК Мостар

	РОМСКО НАСЕЉЕ	ОПШТИНА	ТЕРЕНСКА КАНЦЕЛАРИЈА ОЕБС-а
78.	Сјеверни Логор	Мостар	ТК Мостар
79.	Врапчићи	Мостар	ТК Мостар
80.	Аутобуска станица	Мостар	ТК Мостар
81.	Ружица	Бихаћ	ТК Бихаћ
82.	Текија	Босанска Крупа	ТК Бихаћ
83.	Светиња	Босанска Крупа	ТК Бихаћ
84.	Весели Бријег	Бања Лука	ТК Бања Лука
85.	Дубраве	Градишка	ТК Бања Лука
86.	Жеравица	Градишка	ТК Бања Лука
87.	Липовача	Градишка	ТК Бања Лука
88.	Ламинци/Брезинци	Градишка	ТК Бања Лука
89.	Ровине	Градишка	ТК Бања Лука
90.	Рудничка улица	Приједор	ТК Приједор
91.	Козарска улица	Приједор	ТК Приједор
92.	Хамбарине	Приједор	ТК Приједор

